

EU:s gröna giv: Europaforum Norra Sverige på god väg!

Europaforum Norra Sveriges årliga stora Forum, virtuellt i Östersund 3 juni 2021

BAKGRUNDSMATERIAL FÖR DE OLIKA PASSEN



PASS 1: Inledning: Europaforum 21 år

North Sweden European Office är sedan 2020 det samlade EU-kontoret i Bryssel för regionerna i Europaforum Norra Sverige: Norrbotten, Västerbotten, Jämtland Härjedalen och Västernorrland. Årets digitala forum modereras av **Mikael Janson** och **Lotta Rönström** från North Sweden-kontoret. Även om forumet är digitalt, är det **Jämtland Härjedalen** som står värd och det sänds också från Östersund. Europaforum är en sedan år 2000 unik politikernasamverkan i norra Sverige om regionalt viktiga EU-frågor.

Elise Ryder Wikén är ordförande för den regionala utvecklingsnämnden i Region Jämtland Härjedalen och rapportör i Europaforum och den som hälsar välkommen för arrangörsregionens räkning.

Glenn Nordlund är ordförande i Region Västernorrland och ordförande för Europaforum Norra Sverige och **Åsa Ågren Wikström** är 1:e vice ordförande i Regionala Utvecklingsnämnden i Region Västerbotten och ersättare i Europeiska Regionkommittén samt vice ordförande i Europaforum.

PASS 2: Norra Sverige tar plats i EU: Connecting the region to the EU

EU:s **Transeuropeiska Nätverk**, TEN, beskriver olika transnationella och nationella infrastrukturnätverk som är av europeiskt intresse inom transport, **TEN-T**. I TEN-T ingår olika transportinfrastrukturnätverk som behöver erbjuda en viss volym och kvalitet till 2030 för de delar som tillhör det så kallade **Core Network** och 2050 för övriga delar inom **Comprehensive Network**. Medfinansiering från EU kan sökas från fonden för **Connecting Europe Facility**, CEF, med högst finansieringsgrad för Core Network.

Botniska Korridoren ingår sedan 2014 i Core Network till följd av ett lyckat lobbyarbete gentemot EU. Det finns dock också stomnätverkskorridorer, **Core Network Corridors**, som är särskilt utpekade med av EU-kommissionen utsedda koordinatörer för att genomföra dessa till över gränserna sammanhängande transportsystem genom hela Europa. Utifrån det har ett arbete skett på Brysselarenan i nära samspel med EU:s aktörer för att uppgradera Botniska Korridoren till att fullt ut ingå i en förlängning av stomnätverkskorridoren Skandinavien-Medelhavet, **ScanMed**, från Stockholm och norrut. Det blir nu så och det är en framgång som uppmärksammas runtom i Europa. Det är den stora förändringen i TEN-T för 2021 och framåt. Kopplat till det finns det, utöver järnvägsutbyggnad, också investeringar i andra delar av stomnätssystemet såsom anslutande hamnar med mera.

Med Botniska Korridoren som en del i EU:s korridorstomnät öppnas också möjligheter för att gentemot EU föra dialog om anslutande regionala infrastruktursystem och **tvärlänkar**.

Pat Cox har bland annat varit Talman i Europaparlamentet och är av EU-kommissionen utpekad som samordnare av ScanMed-korridoren. Han har i den rollen haft en avgörande betydelse för norra Sveriges dialog med EU om behoven i våra regioner och därmed EU:s fulla engagemang för att inlemma Botniska Korridoren i EU:s prioriterade stomnätverkskorridorer.

Britta Flinkfeldt är tidigare Kommunalråd i Arjeplog och företrädare för Norrbottens Kommuner som sammankallande i infrastrukturgruppen i Europaforum och kan ge norra Sveriges syn på EU:s transportpolitik och den samverkan som är för att utveckla infrastrukturen i regionen.

PASS 3: Norra Sverige tar plats i EU: Utmaningar att anta

En specifik utmaning för norra Sverige lyfts fram i en till forumet utsänd **position om små arbetsmarknadsregioner**. Det är något som skapar svårigheter som också identifierats i olika studier som gjorts genom nätverket för **Northern Sparsely Populated Areas, NSPA**, i norra Sverige, Finland och Norge. Det är därför viktigt att få förståelse för behovet av anpassat stöd från EU för att hantera exempelvis behov av kompetensförsörjning.

Jonas Andersson är Kommunalråd i Ragunda och sammankallande rapportör i Europaforums arbetsgrupp för forskning, innovation och näringsliv, som tagit fram en position som kommer att kort presenteras inför efterföljande pass om utmaningar och möjligheter för norra Sverige.

EU:s gröna giv: Europaforum Norra Sverige på god väg!

Europaforum Norra Sveriges årliga stora Forum, virtuellt i Östersund 3 juni 2021

BAKGRUNDSMATERIAL FÖR DE OLIKA PASSEN



PASS 4: Norra Sverige tar plats i EU: Successes, challenges and possibilities

EU:s **struktur- och investeringsfonder**, ESIF, är en del av EU:s **sammanhållningspolitik** för regional utveckling och sammanhållning i hela EU och tillförde c:a 3,1 miljarder kronor i regionala utvecklingsmedel till norra Sverige under den gångna programperioden, 2014-2020. Det är viktiga smörjmedel för regionens utveckling.

Drygt hälften av de medlen utgörs av ett extra stöd till de glesbefolkade regionerna i norra Sverige och Finland. En nyhet för den nya programperioden 2021—2027 är att en fjärdedel av det stödet också är **socialfond**, ESF, och inte som hittills enkom **regionalfond**, ERUF, för att bättre bidra till regionens behov av kompetensförsörjning. Till det kan läggas de stora krispaketen i det som kallas **Next Generation EU** med bland annat en **Recovery and Resilience Fund**, RRF, som ska bidra till ekonomisk återhämtning genom regionalt riktat utvecklingsstöd kopplat till de **strategier för smart specialisering**, S3, som EU:s stöd ska bidra till utifrån varje regions identifierade unika konkurrensfördelar.

Regionalpolitiken och den extra **gleshetsallokeringen** är en förhandling inför varje ny programperiod och inför förra budgetperioden var det första gången som EU-kommissionen för sin del lade in gleshetsmedlen i sina förslag. Det är ett direkt resultat av samarbetet mellan norra Sverige, Finland och även Norge i NSPA och att ta fram studier för att ge underlag och fakta med analyser. Inför förra programperioden anlätades Nordiska Ministerrådets forskningsinstitut Nordregio och inför denna programperiod togs det fram en så kallad **Territorial Review** av Organisationen för ekonomisk samverkan och utveckling, OECD.

Även om det blir neddragningar och svensk nationell nivå driver en budgetrestriktiv linje i EU som också slår mot stödet till norra Sverige, så är det ett framgångsrikt arbete som ligger bakom att EU fortsatt ger norra Sverige ett särskilt stöd och också breddar tidigare mycket storstadsfokus till att även se mer till landsbygd och glesbygd och nu arbetar med en **landsbygdsvision** för hela EU.

Erik Gløersen är ansvarig för *Spatial Foresight* med säte i Paris, som är ett forskningsinstitut kring regionala utvecklingsfrågor. Erik har under många år utfört forskning kring regioner med särskilda utmaningar, som glesbygden i norr, på uppdrag av EU-kommissionen. Han var den som höll i de första studierna av **Nordregio** med gedigna rapporter om NSPA som presenterades för EU-kommissionen inför förslagen om EU:s regionalstöd inför förra programperioden.

José Enrique Gracilazo är chef för området **regional och landsbygdsutveckling i OECD** och hade huvudansvaret för den studie över NSPA som presenterades i EU under 2017 inför förslagen och förhandlingarna för den nu inledda programperioden. OECD-studien har också lett över i fler olika studier med OECD och från OECD ett fortsatt fokus på utvecklingskraften i landsbygd och glesbygd.

Normund Popens är sedan många år vice Generaldirektör för Generaldirektoratet för regional- och stadsutveckling, **DG Regio**, och har varit en betydelsefull samtalspartner för norra Sverige och NSPA kring EU:s politik för regional utveckling. Han deltog även vid lanseringen i EU av OECD-studien. DG Regio är ansvarig för det regionalstöd som nu är på gång att rullas ut för programperioden och att följa upp vad som nu förväntas av oss på regional nivå för att göra mesta nytta av det stödet.

Rickard Carstedt är Regionråd och ordförande för Regionala Utvecklingsnämnden i Region Västerbotten samt sammankallande i Europaforums arbetsgrupp för sammanhållningspolitiken. Han företräder därmed de positioner som tagits fram av Europaforum om EU:s regionalstöd.

PASS 5: Nu har vi vänt perspektiven

Det gemensamma arbetet i Europaforum Norra Sverige har inneburit mer samlad kraft gentemot EU, men också att EU haft en tydligare samlad konstruktiv samarbetspart i hela norra Sverige och genom NSPA hela det nordligaste Europa. De studier som gjorts genom Nordregio och OECD i dialog med EU har också bidragit till en ökad samsyn om att fokus för ett strategiskt samlat utvecklingsarbete bygger på att ta sig an potentialer snarare än att fokusera på problem och vilken roll EU:s stöd kan spela för det.

EU:s gröna giv: Europaforum Norra Sverige på god väg!

Europaforum Norra Sveriges årliga stora Forum, virtuellt i Östersund 3 juni 2021

BAKGRUNDSMATERIAL FÖR DE OLIKA PASSEN



Det finns anledning att med 20 år av samverkan reflektera över arbete så här långt och siktet framåt kopplat till diskussionen under det tidigare passet. Det har också bäring på det uppdaterade **Arbetsprogram** för Europaforums arbete framåt som skickats ut och ska antas.

Erik Bergkvist är **Europaparlamentariker från norra Sverige** och han är därtill tidigare mångårig ordförande för Europaforum Norra Sverige under sin tid som ordförande i Region Västerbotten. Han kan från både sin nuvarande och tidigare roll reflektera över läget i EU och hur norra Sverige står sig och tillsammans med nuvarande ordföranden och sammankallande rapportörer i Europaforum belysa framgångar och utmaningar för Europaforum Norra Sverige.

PASS 6: Omtag för nystart EU

EU-kommissionen med ordföranden **Ursula von der Leyen** är mycket av motorn för hela EU. Varje land utser en EU-kommissionär som för svensk del är **Ylva Johansson**, som ansvarar för **EU:s inrikes frågor** med bland annat de tunga områdena migration och inre säkerhet. Runt sig samlar kommissionären ett eget team, ett **kabinett**, och utser därtill generaldirektörer för underställda EU-myndigheter, framför allt **Generaldirektoraten**, DG:n, som tar fram underlagen för beslut i EU och att tillse att de verkställs.

EU befinner sig i utmanande tider med en Covid-19-pandemi som, utöver stora satsningar för en nystart, också slår mot den fria rörligheten som hör till portföljen inrikes frågor med diskussioner om ett så kallat **Vaccinpass** och därtill svåra förhandlingar om migrationspolitiken. EU befinner sig också i något av en omstart och omprövning av sina relationer till inte minst USA, Ryssland och Kina samt förstas Storbritannien efter Brexit. Över allt svävar klimatet och **EU:s Gröna Giv** för en omstart och omställning.

Åsa Webber är **kabinettschef** hos Ylva Johanssons. Hon har tidigare varit på svenska UD och en av Sveriges två ambassadörer vid den svenska representationen till EU i Bryssel. Hon kommer att ge en översikt bild av läget i EU och de frågor som ligger på bordet.

PASS 7: Den Gröna Given: Europaforum driver förändringen

Norra Sverige har mycket att erbjuda EU för en grön omställning. Det är också något som uppmärksammas av EU. Det har tagits fram en **position** som skickats ut till forumet **om norra Sveriges bidrag till EU:s gröna omställning** för att från Europaforum markera de potentialer som finns för norra Sverige att vara en motor för EU:s klimatgiv.

Anders Josefsson är **Kommunalråd i opposition i Luleå** och rapportör inom arbetsgruppen för miljö, energi och klimat för vilka han presenterar den position som tagits fram och inför det efterföljande passet visar på att norra Sverige är i framkant.

De stora aviserade satsningarna på en omställning av stålindustrin, klimatsmartare flyg och elektrifiering uppmärksammas i EU med norra Sverige som en testbädd för nya lösningar och några exempel som lyfts fram i korta inspel av **Maria Persson Gulda**, **H2 Green Steel**, **Andreas Gyllenhammar**, **Anne Sörensen** och **Peter Fahlén** om grönare flyg samt **Harald Cavalli-Björkman**, **Renewcell**.

PASS 8: Den Gröna Given: EU:s samlade politik för en grön omställning

EU-kommissionen satsar stort på en grön omställning av Europa, också som en del av omstarten efter Covid-19. Det manifesteras i den lanserade stora **The European Green Deal**. Denna gröna giv omfattar hela EU:s klimat- och miljöpolitik och sätter hållbarhet i centrum och utgör därmed EU:s samlade överordnade tillväxt- och utvecklingsstrategi efter den tidigare så kallade **Europa 2020-strategin**.

I given ingår en ny klimatlag med visionen om en klimatneutral kontinent år 2050. EU:s energi- och klimatmål till 2030 kommer att vara viktiga och ambitionsnivån höjs, efter tuffa förhandlingar i bland annat Europaparlamentet, till en minskning av koldioxidutsläppen på 55 procent mot 1990, och revidering pågår av ett lagstiftningspaket kring klimat och energi, kallat **"Fit for 55"**, samt

EU:s gröna giv: Europaforum Norra Sverige på god väg!

Europaforum Norra Sveriges årliga stora Forum, virtuellt i Östersund 3 juni 2021

BAKGRUNDSMATERIAL FÖR DE OLIKA PASSEN



införandet av en koldioxidskatt. Allt kopplar till Parisavtalet, som inte blivit utan EU, och FN:s klimatmål med det annalkande stora klimatmötet COP26 i Glasgow i slutet av 2021.

EU:s regioner och städer spelar en central roll i klimatarbetet och en utmaning är att hitta vägar för att stödja de regioner som har stora utmaningar med övergången till en grönare ekonomi. Det etableras även en **Europeisk klimatpakt** som ska föra samman regioner, lokalsamhällen, det civila samhället, skolorna och industrin. Det kommer därtill förslag på strategier och handlingsplaner för biodiversitet, matsäkerhet, giftfri miljö och cirkulär ekonomi.

Norra Sverige har stora möjligheter att bidra till en grön ekonomi, inte minst tack vara en stor och hållbar skogsnäring. Det finns dock olika syn på skogens roll i EU. Europaforum har genom åren tagit fram positioner och via arbetet i Bryssel kunnat påverka genom att visa på möjligheterna för klimatet med ett **aktivt skogsbruk**, men i de omfattande klimatlagar som nu lanseras och förhandlas krävs fortsatt aktivitet från svensk sida. Det visade exempelvis de förslag om en så kallad **taxonomi** för rangordning av hållbara investeringar i EU, som i de första utkasterna inte definierade skog och biomassa som långsiktigt hållbart.

Mattias Frumerie är Sveriges klimatförhandlare och samordnare inför COP 26 och kan ge Sveriges syn på klimatpolitiken och vad som krävs av det internationella samfundet i klimatfrågan.

Jessica Polfjärd, Jytte Guteland, Jakop Dalunde och **Emma Wiesner** är Europaparlamentariker från Sverige involverade i de olika lagstiftningsprocesserna inom EU:s gröna giv med sina olika klimatpaket och de kan ge en inblick i det som pågår av intresse för Sverige, med sina olika politiska perspektiv på EU:s politik för att nå de globala klimatmålen.

Jonny Lundin är andre vice ordförande i Region Västernorrland och ledamot i den Europeiska Regionkommittén samt sammankallande rapportör i arbetsgruppen för miljö, energi och klimat och ger Europaforum norra Sveriges perspektiv på klimattediskussionen.

PASS 9: Norra Sverige i världen: An important part of the EU Arctic dimension

EU är engagerat i Arktis och strävar till att bli en fullvärdig observatör i **Arktiska Rådet**, i linje med många stora länder som idag har den statusen, såsom Kina och Indien med flera. Arktiska Rådet bildas av de åtta Arktiska staterna inklusive Sverige. Norra Sverige är därmed en del av EU:s definierade arktiska områden. Det gör att såväl det extra regionalstödet till norra Sverige som EU:s engagemang för en förlängning av stomnätskorridorerna norrut har en direkt koppling till den arktiska dimensionen och EU:s roll och intresse för investeringar i de egna arktiska områdena för att knyta EU närmare Arktis.

Arktis är allt hetare med en dragkamp om resurser, transportvägar och säkerhetspolitiska intressen. EU:s nuvarande **integrerade policy för Arktis** från 2016 betonar, utöver klimatfrågan och internationell samverkan, också EU:s ambition att bidra till regional utveckling i Arktis med fokus på EU:s egna regioner i norr. NSPA-nätverket har varit en aktiv partner i att få till stånd det perspektivet och det första **EU Arctic Forum** i Umeå 2019 var en manifestation av denna samverkan mellan norra Sverige och EU.

Det pågår nu en översyn för en uppdaterad arktisk politik i EU, av vikt för norra Sverige och hela NSPA att tillförsäkra ett fortsatt EU-engagemang för regionens hållbara utveckling.

Michael Mann är EU:s Arktiska Ambassadör och har tidigare varit ambassadör på Island och arbetet för EU:s första höga representant för Utrikesfrågor, Catherine Ashton, samt även varit journalist på *Financial Times*. Han är en nyckelperson i arbetet med den nya arktiska policyn för EU.

PASS 10: Avslut

Inför forumet har det tagits fram **positioner** och ett nytt **arbetsprogram** som sänts ut för att antas av Europaforums rapportörer vid forumet. De har redovisats under dagen och funnits möjlighet för inspel. Dokumenten ska därmed antas och efter det avslutar ordföranden och vice ordföranden årets forum.